

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.013.04.2020

Pani
Urszula Sztuka-Polińska
Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
w Łodzi
ul. Wodna 40, 90-046 Łódź

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/071 – Ochrona ludzi przed szkodliwym wpływem tworzyw sztucznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi ¹ , ul. Wodna 40, 90-046 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Urszula Sztuka – Polińska, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 z dopuszczeniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeżeli miały one związek z działaniami prowadzonymi w tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	1. Anna Wrona, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/128/2020 z 07.08.2020 r. (akta kontroli str.1-3)

¹ Dalej: WSSE.

² Dalej: ŁPWIS.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

WSSE prawidłowo i rzetelnie realizowała zadania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych, tj. opakowań i przedmiotów mających kontakt z żywnością.

Uzasadnienie oceny ogólnej

WSSE wykonała zaplanowaną liczbę badań próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zgodnie z Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. Postępowania w ramach systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF) realizowano zgodnie z procedurami Głównego Inspektora Sanitarnego⁵, każdorazowo wycofując kwestionowany produkt z obrotu handlowego. ŁPWIS monitorował ten proces – dokumentacja dotycząca zwrotu bądź zniszczenia wycofanych towarów przekazywana była do WSSE, a ŁPWIS informował zgłaszającego powiadomienie o podjętych działaniach. W celu zminimalizowania negatywnego wpływu produktów objętych powiadomieniem – poza wywieszeniem ogłoszeń w sklepach stacjonarnych dotyczących możliwości zwrotu towaru – WSSE zamieszczała na swojej stronie internetowej odnośnik do ostrzeżeń publicznych⁶. Działania w związku z interwencjami dotyczącymi materiałów do kontaktu z żywnością przekazanych do WSSE przez podmioty zewnętrzne były podejmowane sprawnie, a ŁPWIS każdorazowo monitorował ich przebieg.

WSSE nie prowadziła działalności oświatowo-zdrowotnej w kierunku szkodliwego wpływu tworzyw sztucznych na człowieka, co wynikało z braku wytycznych GIS w tym zakresie. Niepełna realizacja planu kontroli zakładów działających na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością była z kolei spowodowana koniecznością przeprowadzenia licznych działań kontrolnych związanych z powiadomieniami alarmowymi i informacyjnymi w ramach systemu RASFF, dużą liczbą kontroli interwencyjnych oraz zwiększeniem kontroli związanych z sytuacją sanitarną w okresie objętym kontrolą.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zapewnienie bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych

Opis stanu faktycznego

1. Zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych realizowane były w WSSE przez Oddział Nadzoru Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych. Do jego obowiązków należało m.in. skoordynowanie działań powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa łódzkiego w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną żywności, przestrzeganiem warunków sanitarnych w procesie produkcji i obrocie środkami spożywczymi oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, opracowywanie planu pobierania próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: GIS.

⁶ Umieszczonych na stronie GIS.

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

łódzkiego oraz koordynowanie działań związanych z jego realizacją i przygotowywanie sprawozdań do Głównego Inspektoratu Sanitarnego, koordynacja działań powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa łódzkiego w ramach funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach – RASFF.

(akta kontroli: str. 4-36)

W rejestrze zakładów działających na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zarejestrowanych było w 2017 roku⁸ 75 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 433 miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (74 hurtownie i 359 sklepów)⁹. W 2018 roku zarejestrowanych było odpowiednio 76 wytwórni i 502 miejsca obrotu (78 hurtowni i 424 sklepy), a w 2019 r. 80 wytwórni i 527 miejsc obrotu (77 hurtowni i 450 sklepów).

(akta kontroli str. 38-44)

2. W 2017 roku zaplanowano skontrolowanie 58 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 121 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Skontrolowano odpowiednio 52 wytwórnie i 105 miejsc obrotu¹⁰ (tj. 90 i 87 % obiektów zaplanowanych do kontroli).

W 2018 roku zaplanowano skontrolowanie 50 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 57 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Skontrolowano odpowiednio 43 wytwórnie i 90 miejsc obrotu¹¹ (tj. 86 i 158 % obiektów zaplanowanych do kontroli).

W 2019 roku zaplanowano skontrolowanie 41 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością i 112 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Skontrolowano odpowiednio 38 wytwórnie i 95 miejsc obrotu¹² (tj. 93 i 85 % obiektów zaplanowanych do kontroli).

(akta kontroli str. 38-195)

ŁPWIS wyjaśniła, że niepełna realizacja planu kontroli wynikała m.in. z faktu likwidacji części zakładów lub zawieszenia działalności zakładów w okresie poprzedzającym termin ustalonych działań kontrolnych, konieczności przeprowadzenia przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych¹³ licznych działań kontrolnych związanych z powiadomieniami alarmowymi i informacyjnymi w ramach systemu RASFF, dużej liczby kontroli interwencyjnych w związku z interwencjami zgłaszanymi przez konsumentów dotyczących nadzorowanych zakładów oraz przeprowadzania dodatkowo licznych kontroli związanych z bieżącą sytuacją sanitarną.

Największy procent niewykonania zaplanowanych kontroli dotyczył Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej¹⁴ w Łodzi, PSSE w Kutnie i PSSE w Pabianicach. PPIS wyjaśniła: *PSSE w Łodzi sprawuje nadzór nad największą liczbą wytwórni i miejsc obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z*

⁸ Wg stanu na dzień 31 grudnia.

⁹ Przy czym rejestr obejmuje też inne materiały, poza tworzywami sztucznymi.

¹⁰ Niektóre obiekty były kontrolowane więcej niż raz, przeprowadzono łącznie 60 kontroli wytwórni i 118 kontroli miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

¹¹ Przeprowadzono łącznie 47 kontroli wytwórni i 121 kontroli miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

¹² Przeprowadzono łącznie 40 kontroli wytwórni i 110 kontroli miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

¹³ Dalej: PPIS.

¹⁴ Dalej PSSE.

żywnością, a także zakładów produkcji i obrotu żywnością, a więc wykonuje najwięcej kontroli związanych z powiadomieniami w ramach systemu RASFF oraz kontroli interwencyjnych w związku z interwencjami zgłaszanymi przez konsumentów, które to działania nie są planowane, jednakże są one priorytetowe biorąc pod uwagę ocenę ryzyka. PSSE w Kutnie nie wykonała zaplanowanych kontroli z uwagi na zawieszenie działalności produkcyjnej w wytwórniach, natomiast PSSE w Pabianicach – ze względu na zawieszenie działalności w zakładach, konieczność przeprowadzania dodatkowo dużej liczby kontroli akcyjnych związanych z bieżącą sytuacją sanitarną oraz długotrwałe zwolnienie lekarskie pracownika przeprowadzającego kontrole urzędowe.

(akta kontroli str. 702-735)

ŁPWIS sprawdzał realizację planu kontroli w ramach nadzoru nad stacjami powiatowymi podczas kontroli kompleksowych w nich przeprowadzanych. ŁPWIS wyjaśniła, że przyczyną niezrealizowania w 100% ww. planów kontroli nie były zaniedbania ze strony organów I instancji, a więc nie podejmował działań wobec PPIS.

(akta kontroli str. 702-735)

Podczas kontroli w wytwórniach produkujących materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością sprawdzano m.in.:

- warunki przechowywania surowców i produktów gotowych,
- stan sanitarno- higieniczny i techniczny pomieszczeń wytwórni,
- prawidłowość procesu technologicznego,
- prawidłowość stosowania substancji zgodnie z wykazami zamieszczonymi w obowiązującym rozporządzeniu wspólnotowym i krajowym,
- deklaracje zgodności oraz dokumentację potwierdzającą, że materiały i wyroby spełniają wymagania określone w prawie unijnym i krajowym,
- wyniki badań wyrobu gotowego,
- stan wdrożenia i przestrzegania zasad dobrej praktyki produkcyjnej zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) Nr 2023/2006 z dnia 22 grudnia 2006 r. w sprawie dobrej praktyki produkcyjnej w odniesieniu do materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Dz. Urz. UE L 384/75 z 29.12.2006 r., ze zm.),
- zapewnienie możliwości śledzenia drogi materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- prawidłowość oznakowania wyrobów.

(akta kontroli str. 628-667)

W okresie objętym kontrolą nieprawidłowości stwierdzono u odpowiednio: jedenastu, czterech i trzech podmiotów i obejmowały one w szczególności:

- brak dokumentów potwierdzających dostawców surowców, technologię produkcji materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- brak wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej¹⁵,
- nieprawidłowe oznakowanie wyrobu gotowego,
- brak opracowanego systemu umożliwiającego śledzenie drogi materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością,

¹⁵ Dalej: PIS.

- brak opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcyjnej i higienicznej lub niekompletna dokumentacja z ww. zakresu,
- brak, nieprawidłowe lub nieaktualne deklaracje zgodności na produkowane materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, nie spełniające m. in. wymagań określonych w obowiązującym rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością.
- brak zabezpieczenia wyrobów przed zanieczyszczeniami,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny zakładu.

(akta kontroli str. 628-667)

3. W 2017 roku organy PIS zaplanowały dla województwa łódzkiego pobranie 91 próbek materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, w 2018 roku zaplanowano pobranie 93 próbek, a w 2019 roku zaplanowano pobranie 83 próbek. Pobrano odpowiednio: 97 próbek¹⁶ (107% planu w 2017 r.), 99 próbek¹⁷ (106% planu w 2018 r.), i 94 próbki¹⁸ (113% planu w 2019 r.).

W 2017 r. zakwestionowano jedną próbkę łyżeczek melaminowych z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie. W 2018 r. zakwestionowano trzy próbki: miseczkę z tworzywa sztucznego i łyżeczki melaminowe z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie oraz pojemnik na przyprawy z tworzywa sztucznego z uwagi na zmienione cechy organoleptyczne (wyrażna zmiana zapachu i smaku substancji wzorcowej użytej w trakcie badania). PWIS każdorazowo podejmował stosowne działania tj. powiadamiał PPIS właściwych terenowo ze względu na siedzibę importera i dystrybutora produktu. W 2019 r. nie zakwestionowano żadnej próbki.

(akta kontroli str. 196-354)

4. WSSE nie podejmowała prób przeprowadzenia badań i opracowania procedur badawczych w kierunku zawartości mikroplastiku w żywności i wodzie pitnej.

ŁPWIS wyjaśniła, że zakres badań laboratoryjnych żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością określa zatwierdzony przez GIS roczny Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla PIS oraz wytyczne Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie: *W rocznych planach nigdy nie były ujęte próbki w kierunku oznaczania mikroplastiku. Jednocześnie, obowiązujące Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹⁹ nie normuje zawartości mikroplastiku. (...) laboratorium nie miało podstaw przeprowadzania badań w kierunku oznaczania mikroplastiku w żywności i wodzie oraz opracowywania procedur badawczych w tym zakresie.*

Jednocześnie ŁPWIS wyjaśniła, że laboratorium WSSE posiada:

- akredytowane metody badań, pozwalające oznaczać następujące substancje migrujące z tworzyw sztucznych:
 - migrację specyficzną formaldehydu z wyrobów wykonanych z melaminy i melaminy z dodatkiem biosubstancji, przeznaczonych do kontaktu z żywnością,

¹⁶ Co stanowiło 1,9% wszystkich próbek pobranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu przez PIS województwa łódzkiego w 2017 roku.

¹⁷ Co stanowiło 1,9% wszystkich próbek pobranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu przez PIS województwa łódzkiego w 2018 roku.

¹⁸ Co stanowiło 1,8% wszystkich próbek pobranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu przez PIS województwa łódzkiego w 2019 roku.

¹⁹ Dz.U. z dnia 11 grudnia 2017 r. poz. 2294.

- migrację specyficzną pierwszorzędowych amin aromatycznych z przyborów kuchennych, wykonanych z poliamidu, przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
 - badanie migracji globalnej z materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- zwalidowaną metodę badawczą oznaczania migracji bisfenolu A z materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych, przeznaczonych do kontaktu z żywnością, która zostanie poddana akredytacji podczas audytu Polskiego Centrum Akredytacji we wrześniu 2020 r.

(akta kontroli str. 699-701)

5. W kontrolowanych latach w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach²⁰ zarejestrowano łącznie 18 powiadomień z zakresu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością dotyczących terenu województwa łódzkiego (w 2017 r. – jedno alarmowe, w 2018 r. – siedem alarmowych, w 2019 r. – dziewięć alarmowych i jedno informacyjne).

Analizie poddano sześć powiadomień alarmowych dotyczących wyrobów z tworzyw sztucznych – trzy dokonane przez Polskę i trzy dokonane przez inne kraje:

- powiadomienie otrzymane mailem w dniu 17.04.2019 r. od WSSE w Katowicach zgłoszone przez punkt kontaktowy RASFF Niemiec dotyczący wycofania wszystkich zawierających włókno bambusowe zestawów naczyń (talerzyk bambusowy 25 cm, miseczka bambusowa 14 cm i kubek bambusowy 13 cm) o podanym w powiadomieniu wzorze ze względu na stwierdzenie migracji formaldehydu oraz melaminy. 18 kwietnia 2019 r. PWIS skierował do PPIS w Łodzi pismo o podjęcie działań zgodnie z ustawowymi kompetencjami, zaś 19 kwietnia PPIS przeprowadził kontrolę w sklepie, w wyniku której ustalono, że sklep był powiadamiany przez centralę o konieczności wycofania produktu cyklicznie (7 powiadomień od 2018 r.). Ze sprzedaży wycofano osiem sztuk misek i sześć talerzy²¹ i zwrócono do centrali w Niemczech²².

(akta kontroli str. 411-439)

- powiadomienie uzupełniające otrzymane w dniu 17.06.2019 r. od PWIS w Warszawie przekazane przez punkt kontaktowy RASFF Danii w sprawie przekroczenia dopuszczalnego poziomu migracji melaminy z talerzy wyprodukowanych w Chinach. Tego samego dnia PWIS skierował do PPIS (wg rozdzielnika) pismo o podjęcie działań zgodnie z ustawowymi kompetencjami. W dniu 18.06.2019 r. przedstawiciele PPIS przeprowadzili w sklepach kontrole, które wykazały, że w jednym z nich stwierdzono jedną sztukę przedmiotowego produktu, który został wycofany z obrotu i zabezpieczony na czas zwrotu do dostawcy, zaś w drugim w trakcie kontroli nie stwierdzono w obrocie handlowym oraz na stanie magazynowym kwestionowanych produktów, które w całości zostały sprzedane klientom indywidualnym na paragon, bez możliwości identyfikacji odbiorcy końcowego. W sklepie, w miejscu widocznym dla klientów polecono zamieścić informację o procesie wycofywania talerzy z obrotu handlowego i możliwości ich zwrotu. Sklep, u którego stwierdzono zakwestionowany produkt przekazał do WSSE protokół zniszczenia.

(akta kontroli str. 440-462)

²⁰ Dalej: RASFF.

²¹ Na stan przyjęto po 10 sztuk talerzyków i misek, klientom indywidualnym sprzedano 2 szt. misek i 4 szt. talerzyków.

²² Dokumentacja zwrotu przesłana do WSSE.

- powiadomienie otrzymane mailem w dniu 25.07.2019 r. od WSSE w Katowicach zgłoszone przez punkt kontaktowy RASFF Niemiec dotyczący wycofania miseczek ze względu na stwierdzenie migracji formaldehydu i melaminy. Tego samego dnia PWIS skierował do PPIS w Łodzi pismo o podjęcie działań zgodnie z ustawowymi kompetencjami. W dniu 26.07.2019 r. przedstawiciele PPIS przeprowadzili w sklepie będącym na liście dystrybucji w siedzibą w Katowicach kontrolę, w wyniku której nie stwierdzono w obrocie handlowym oraz na stanie magazynowym kwestionowanych produktów, które w całości zostały sprzedane klientom indywidualnym na paragon, bez możliwości identyfikacji odbiorcy końcowego. W sklepie, w miejscu widocznym dla klientów polecono zamieścić informację o procesie wycofywania produktu z obrotu handlowego i możliwości jego zwrotu.

(akta kontroli str. 463-482)

- powiadomienie otrzymane w dniu 10.05.2018 r. od PWIS we Wrocławiu zgłoszone przez Warmińsko-Mazurskiego PWIS w Olsztynie dotyczące stwierdzenia migracji specyficznej pierwszorzędných amin aromatycznych z wyrobu szczypce kuchenne z nylonu pochodzącego z Chin. Tego samego dnia PWIS skierował do PPIS (wg rozdzielnika) pismo o podjęcie działań zgodnie z ustawowymi kompetencjami. W dniu 11.05.2018 r. przedstawiciele PPIS przeprowadzili w sklepach kontrolę, które wykazały, że: w sklepie w Opocznie nie stwierdzono w obrocie handlowym oraz na stanie magazynowym kwestionowanych produktów, które w całości zostały sprzedane klientom indywidualnym na paragon, bez możliwości identyfikacji odbiorcy końcowego; w sklepach w Łodzi zabezpieczono łącznie do zwrotu 12 sztuk szczypiec z nylonu, zaś pozostałe 36 sztuk zostało sprzedane klientom indywidualnym na paragon, bez możliwości identyfikacji odbiorcy końcowego. W obiektach, w miejscu widocznym dla klientów zamieszczono informację o procesie wycofywania produktu z obrotu handlowego i możliwości zwrotu. Sklepy, w których stwierdzono obecność kwestionowanych produktów przesyłały do WSSE dokumenty potwierdzające ich zwrot.

(akta kontroli str. 483-522)

- powiadomienie otrzymane w dniu 12.07.2019 r. od Małopolskiego PWIS przekazane przez Podlaskiego PWIS w Białymstoku dotyczące stwierdzenia migracji sumy pierwszorzędných amin aromatycznych przekraczającej limit wykrywalności z produktu łyżka kuchenna z nylonu i stali nierdzewnej pochodzącego z Chin. Tego samego dnia PWIS skierował do PPIS (wg rozdzielnika) pismo o podjęcie działań zgodnie z ustawowymi kompetencjami. W dniu 15.07.2019 r. przedstawiciele PPIS przeprowadzili kontrolę w obiektach zamieszczonych na liście dystrybucji przekazaną przez importera. W toku kontroli stwierdzono w jednym ze sklepów, w obrocie handlowym dwie sztuki przedmiotowego produktu, które zostały wycofane z obrotu i zabezpieczone do czasu zwrotu do dostawcy. W pozostałych obiektach znajdujących się na liście dystrybucyjnej nie stwierdzono w obrocie zakwestionowanego produktu, został on bowiem sprzedany klientom indywidualnym na paragon, bez możliwości identyfikacji odbiorcy końcowego. Obiekty, w których stwierdzono obecność zakwestionowanego produktu przedstawiły dokumentację potwierdzającą ich zwrot.

(akta kontroli str. 523-578)

- powiadomienie otrzymane w dniu 10.06.2019 r. od Warmińsko-Mazurskiego PWIS przekazane przez Dolnośląskiego PWIS we Wrocławiu w sprawie produktu kubek z pokrywką zakwestionowanego ze względu na stwierdzenie migracji formaldehydu w trzech próbkach. Tego samego dnia PWIS skierował do PPIS (wg rozdzielnika) pismo o podjęcie działań zgodnie z ustawowymi kompetencjami. W dniach 11-12.06.2019 r. przedstawiciele PPIS przeprowadzili kontrolę w obiektach zamieszczonych na liście dystrybucji przekazaną przez wprowadzającego do

obrotu. W toku kontroli nie stwierdzono na stanie magazynowym Magazynu Logistycznego omawianego produktu. Ustalono, że cała dostawa została w całości (cztery kartony po 24 sztuki) rozdyskrebowana. Ustalono, iż omawiane kubki nie będą odbierane przez magazyn, a sklepy zutylizują je na miejscu. W kolejnym obiekcie stwierdzono w obrocie trzy sztuki produktu (całość dostawy), które zostały wycofane ze sprzedaży i zabezpieczone w magazynie do czasu zwrotu do dostawcy. W ostatnim z obiektów znajdujących się na liście dystrybucyjnej nie stwierdzono w obrocie zakwestionowanego produktu, został on bowiem sprzedany klientom indywidualnym na paragon, bez możliwości identyfikacji odbiorcy końcowego. W sklepie, w miejscu widocznym dla klientów, zamieszczono informację o procesie wycofywania produktu z obrotu handlowego i możliwości zwrotu. Obiekt, w którym stwierdzono obecność zakwestionowanych produktów przedstawił dokumentację potwierdzającą ich zwrot, zaś importerzy przedstawili dokumentację potwierdzającą utylizację produktów objętych powiadomieniem.

(akta kontroli str. 579-627)

Postępowanie ŁPWIS opierało się o opracowaną przez GIS Procedurę Funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF). We wszystkich przypadkach po otrzymaniu powiadomień w ramach systemu RASFF dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością ŁPWIS terminowo (tj. nie później niż 48 godz. po otrzymaniu informacji o zagrożeniu) przekazywał je PPIS województwa łódzkiego właściwym terenowo ze względu na siedzibę odbiorców zakwestionowanego produktu. Przedstawiciele PPIS terminowo przeprowadzali kontrole u odbiorców wskazanych w liście dystrybucji w celu ustalenia czy produkty będące przedmiotem powiadomień znajdują się w obrocie lub na stanie magazynowym. W przypadku stwierdzenia obecności zakwestionowanego produktu wycofywano go z obrotu handlowego i zabezpieczano. U odbiorców, którzy prowadzili dalszą dystrybucję produktu ustalano listy dystrybucji i przekazywano dokumentację właściwym terenowo PPIS z terenu województwa. Dokumentacja dotycząca zwrotu bądź zniszczenia wycofanych towarów każdorazowo przekazywana była do WSSE. Każdorazowo ŁPWIS informował zgłaszającego powiadomienie o podjętych działaniach. WSSE zamieszczała także na swojej stronie internetowej odnośnik do ostrzeżeń publicznych umieszczonych na stronie internetowej GIS.

W latach objętych kontrolą ŁPWIS nie przekazywał do Krajowego Punktu Kontaktowego powiadomień w ramach systemu RASFF dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, gdyż nie otrzymał od PPIS z terenu województwa informacji o stwierdzeniu w obrocie handlowym materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia człowieka.

(akta kontroli str. 355-627)

Przedstawiciele PPIS podczas kontroli nie ustalali ile ostatecznie produktów objętych powiadomieniem zostało sprzedanych odbiorcom indywidualnym na paragon, gdyż jak wyjaśniła ŁPWIS *najistotniejszą kwestią jest weryfikacja działań podjętych przez dystrybutorów mających na celu wycofanie z obrotu produktów niebezpiecznych. A zatem podczas kontroli ustala się przede wszystkim ilość produktu będącego przedmiotem powiadomienia, która została wycofana z obrotu i zabezpieczona w celu dokonania zwrotu do dostawcy, bądź utylizacji. (...) Ilość produktu sprzedanego można obliczyć poprzez odjęcie od ilości produktu dostarczonego (wskazaną m.in. w otrzymanych listach dystrybucji, fakturach itp.) ilości produktu wycofanego ze sprzedaży (podaną w protokołach kontroli sanitarnych, pismach informujących o wynikach postępowania). W przypadku*

sklepów należących do sieci rozliczenia w ww. zakresie tj. ilość produktu dostarczona – ilość produktów zabezpieczona, dokonywane są centralnie przez Centrum Dystrybucyjne.

(akta kontroli str. 736-739)

Wyjaśniając jak WSSE reaguje w sytuacjach, gdy powiadomienia RASFF dotyczą tworzyw sztucznych, a tymczasem ich nazwy sugerują naturalny skład (znalazły się w nich m.in. produkty pn. „kubek termiczny bambusowy”, „kubek z bambusa”, „zestaw naczyń bambusowych”) ŁPWIS podał: Ocena prawidłowości znakowania materiałów do kontaktu z żywnością dokonywana jest podczas poboru próbek do badań laboratoryjnych. (...) powyższe czynności wykonywane są zgodnie z kompetencjami przez przedstawicieli PPIS. W przypadku ww. powiadomień próbki materiałów do kontaktu z żywnością zostały pobrane przez organy PIS spoza terenu woj. łódzkiego. Poza tym siedziba importerów produktów, wskazanych w zapytaniu (którzy powinni posiadać dokumentację zawierającą dane dot. składu produktów i są odpowiedzialni za ich znakowanie, w tym za ewentualne nieprawidłowości związane z zamieszczaniem nazw produktów i informacji mogących wprowadzać w błąd), znajdowała się poza terenem woj. łódzkiego. W związku z powyższym organy PIS woj. łódzkiego nie były właściwymi do podejmowania działań w ww. zakresie.

(akta kontroli str. 736-739)

6. W kontrolowanym okresie do WSSE wpłynęły dwie interwencje przekazane przez podmioty zewnętrzne:

- w 2018 r. wpłynęła interwencja przekazana przez Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Katowicach Oddział w Bielsku-Białej w sprawie niewłaściwej jakości wyrobu winiarskiego grzaniec co mogło być spowodowane materiałami bezpośrednio stykającymi się z płynem (worek foliowy wraz z kranikiem). Właściwy PPIS w Pabianicach przeprowadził postępowanie wyjaśniające w tym zakresie i nie stwierdził nieprawidłowości w zakresie produkcji ww. wyrobu winiarskiego mogących mieć wpływ na jego niewłaściwą jakość;
- w 2019 r. wpłynęła interwencja przekazana przez Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie bezpieczeństwa saszetek herbaty Szałwia. Właściwy Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łodzi przeprowadził kontrolę obiektu, w wyniku której ustalono, iż kontrolowany podmiot zarejestrowany na terenie województwa łódzkiego prowadzi platformę internetową pozwalającą na dostęp do szerokiej oferty produktów, lecz nie jest odpowiedzialny za wprowadzanie produktów do obrotu na terytorium RP. Producentem jest bowiem firma z siedzibą w Warszawie i to ona jest w posiadaniu informacji dotyczących składu wyprodukowanej torebki/saszetki użytej w przedmiotowym produkcie. W związku z powyższym przekazano sprawę zgodnie z kompetencją miejscową PPIS w Warszawie.

W okresie objętym kontrolą bezpośrednio do WSSE nie wpłynęły żadne skargi, wnioski ani petycje w zakresie bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych.

(akta kontroli str. 668-684)

7. W kontrolowanym okresie podlegli ŁPWIS powiatowi inspektorzy sanitarno-epidemiologiczni wydali łącznie pięć decyzji administracyjnych w wytwórniach i obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2017 roku wydano jedną decyzję administracyjną w wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością²³ oraz dwie decyzje administracyjne w obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością²⁴. W latach 2018-2019 w obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością wydano po jednej decyzji administracyjnej dotyczącej usunięcia uchybień związanych z niewłaściwym stanem sanitarno-technicznym. Decyzje zostały wykonane²⁵. Odwołań od decyzji nie było.

Ponadto w kontrolowanym okresie nałożono łącznie trzy mandaty karne w łącznej wysokości 700 zł na trzy wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz osiem mandatów karnych w łącznej wysokości 1.400 zł na osiem obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością²⁶.

PWIS ani podlegli powiatowi inspektorzy sanitarno-epidemiologiczni nie kierowali zawiadomień do organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa dotyczącego szkodliwego wpływu tworzyw sztucznych.

(akta kontroli str. 628-667)

W WSSE nie monitorowano skuteczności wydanych decyzji, gdyż jak wyjaśnił ŁPWIS, sprawdzenie wykonania przez przedsiębiorcę obowiązków określonych w decyzji administracyjnej należy do kompetencji PPIS, który ją wydał. Weryfikacja prawidłowości decyzji administracyjnych wydawanych przez PPIS pod względem formalnym i merytorycznym oraz terminowości przeprowadzenia kontroli sprawdzających wykonanie decyzji dokonywana jest podczas kontroli kompleksowych i problemowych przeprowadzanych w PSSE.

(akta kontroli str. 702-735)

8. W prowadzonej przez PWIS działalności oświatowo-zdrowotnej nie uwzględniono zagadnień związanych ze szkodliwym wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie człowieka²⁷.

PWIS wyjaśniła, że kierunki i zakres działań oświatowo-zdrowotnych każdego roku opracowywane są w oparciu o *Wytyczne Głównego Inspektora Sanitarnego do planowania działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz Zasadnicze zamierzenia Głównego Inspektora Sanitarnego i jednostek Państwowej Inspekcji Sanitarnej*, a te nie uwzględniały zagadnień szkodliwego wpływu tworzyw sztucznych²⁸.

(akta kontroli str. 702-708)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

²³ nakazującą sporządzenie deklaracji zgodności zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 10/2011 w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością i wykonanie badań wyrobów gotowych.

²⁴ w tym jedną nakazującą poprawę stanu sanitarno-technicznego zakładu i jedną uchylającą decyzję zatwierdzającą ze względu na zmianę zakresu działalności (podmiot zrezygnował ze sprzedaży środków spożywczych w sklepie sprzedającym materiały i wyroby do kontaktu z żywnością).

²⁵ Przedsiębiorcy wykonali nałożone na nich obowiązki, co zostało sprawdzone przez PPIS. W jednym przypadku organ I instancji umorzył postępowanie administracyjne w sprawie dotyczącej doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno-technicznego zakładu z uwagi na wykreślenie obiektu z rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS (działalność została przeniesiona do lokalu pod innym adresem).

²⁶ Średnia wysokość mandatu wyniosła 190 zł.

²⁷ Realizacja, koordynacja i ewaluacja programów edukacyjnych, projektów i kampanii społecznych w obszarze promocji zdrowia, profilaktyki chorób oraz profilaktyki uzależnień oraz inicjowanie i wytyczanie kierunków przedsięwzięć w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia, zgodnie z aktualną sytuacją epidemiologiczną oraz lokalnymi potrzebami społecznymi należało do Oddziału Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE.

²⁸ W latach 2017-2019 oprócz programów, o których mowa w wytycznych oraz zasadniczych zamierzeniach GIS, realizowana była również Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie” oraz program profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby typu: A, B, i C „Podstępne WZW” oraz program profilaktyki czerniaka skóry „Znamie! Znam je?”, które w opinii raportu PZH „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania” stanowią istotny problem zdrowotny.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 30 października 2020 r.

Kontroler
Anna Wrona
Główny specjalista k.p.

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

.....
podpis